

Vlaanderen
is milieubewust

**Maak zelf een nestkastje
voor de koolmees**

Andere werkfiches uit deze reeks zijn:

- ⑥ Een bloemetje voor jou, omdat ik ... Maak je eigen bloemenweide.
- ⑥ Knus en gezellig. Creëer een zithoek in je tuin.
- ⑥ Kriebel- en krabbelbeestjes. Bouw je eigen insectenhuis.
- ⑥ De natuur als gezelschap. Gezelschapsspelen met natuurlijke materialen.
- ⑥ Huisje, tuintje, boomhutje? Maak zelf een (boom)hut.
- ⑥ Tarzan, puur natuur. Maak zelf avontuurlijke speeltuigen.
- ⑥ Levende bouwsels. Maak zelf een wilgenhut.
- ⑥ Er zit muziek in de natuur... Maak muziek met natuurlijke materialen.
- ⑥ Een tuin om van te smullen. Creëer een eetbare tuin.
- ⑥ Om van te watertanden. Aanleg van een minivijver.
- ⑥ Water brengt leven in je tuin. Aanleg van een natuurlijke vijver.
- ⑥ Joepie, het regent. Aanleg van waterspeeltjes in je eigen tuin.
- ⑥ Symbolen en fantasie. Maak zelf je totempaal.

De fiches zijn te downloaden op <http://milieueducatie.lne.be>. Klik onder het luik "thema's" op "vergroening" en klik verder op "spelen in de tuin". Je vindt er ook de contactgegevens van de provinciale NME-diensten die de fiches mee verspreiden.

Een huisje voor de geluks-vogel

Maak zelf een nestkastje voor de koolmees

Vogels maken je tuin boeiender, denk maar aan het gefluit van een merel bij het wakker worden, gehamer van de specht tegen een boom, het zien van een merel met pieren in zijn bek ...

De manier waarop je je tuin inricht, is zeer belangrijk voor de vogels. In vogel-vriendelijke tuinen vind je streekeigen bomen, bloesem- en bessenrijke struiken, bloemenveldjes die insecten aantrekken, 'wilde' hoekjes waar zelfs wat brandnetel als 'opperonkruid' wordt gedoogd. Water in de tuin is belangrijk voor de vogels. Door te badden houden ze hun veren in goede conditie en bij droog weer is water om te drinken.

Veel vogels zoeken al vanaf het vroege voorjaar naar een geschikte en veilige broedplaats. Het broedseizoen duurt tot de nazomer. In onze sterk verstedelijkte omgeving krijgen vogels het alsmoer moeilijker om geschikte nestplaatsen te vinden. Je kunt ze een handje helpen door nestkastjes in de tuin te plaatsen. Zo'n nestkastje kan jou en je kinderen heel wat uurtjes kijkplezier bezorgen.

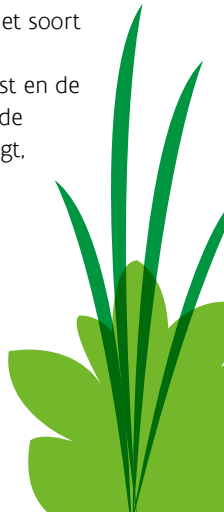
In deze werkfiche staat uitgelegd hoe je een nestkastje maakt voor een koolmeesje. Koolmeesjes komen veel voor in de tuin en zijn zeer aantrekkelijk, want ze eten veel insecten (ook rupsen). Je vindt ook tips voor het voederen van vogels en het maken van een voederbol.

Praktisch

Er zijn nestkastjes in verschillende maten en gewichten, afhankelijk van het soort vogel dat je wilt aantrekken.

Zowel de grootte van de nestkast en de vliegopening, als de hoogte en de plaats waar je de nestkast hangt, spelen een rol.

De koolmees

Met mijn 14 cm en 18 gram ben ik de grootste van alle mezen. Ik kleed me met een zwarte verticale buikstreep, zwarte pet en ik heb grote witte wangen. Ik geniet het ganse jaar door van jullie tuin. Je kan me in de winter verwennen met vetbollen, slingers ongebrande, ongezouten pinda's, halve kokosnoot, vogelzaad, zonnebloempitten, geplette hazel- en okkernoten. Ik kan maximum 14 jaar worden, maar daar denk ik nog even niet aan.

Bouwperiode:

De winter is erg geschikt om nestkastjes te maken. Je kunt ze nog tijdens de winter ophangen. De vogels gebruiken ze dan als slaappleats.

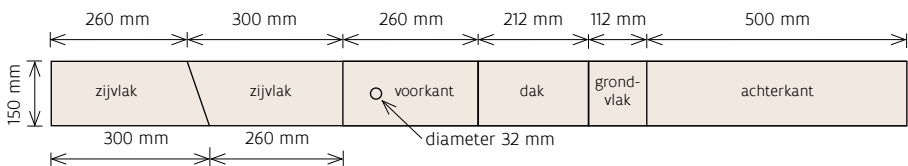
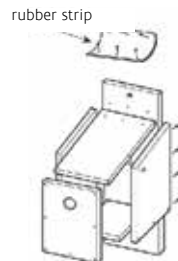
Benodigheden:

- Een plank van 1,7 meter lang, 15 cm breed en een dikte van 18 mm. *Gebruik geen geschilderd of gevernist hout.*
- Hamer en spijkers of schroefmachine en schroeven
- Potlood en vouwmeter
- Zaag
- Klokboor
- Boormachine
- Een oud stuk rubber (fietsband, laars, overschotje EPDM)
- Trektang

Milieutip: Koop bij voorkeur FSC-hout. Dat betekent dat het hout uit een duurzaam beheerd bos afkomstig is.

Vorbereiding

Op het schema zie je hoe je de plank moet verzaagen. Meet en teken het eerst netjes uit, en noteer op je plank welk onderdeel het is. De bodem verzaag je nog tot een kleinere oppervlakte.

Vogelkwisje

Laat je kinderen foto's van vogels zien en laat hen opzoeken over welke vogels het gaat. Bij elk goed antwoord krijgen zij wat leuke informatie over de betreffende vogel en winnen ze een onderdeel van een nestkast. Het spel is gedaan als zij al de benodigdheden hebben verzameld om zelf een nestkast te bouwen.

Ken je de vogels in je tuin? Op de website van Natuurpunt vind je foto's en uitleg over een dertigtal veel voorkomende tuinvogels. http://www.natuurpunt.be/nl/biodiversiteit/vogels/de-talrijkste-tuinvogels-herkennen_1330.aspx

Aan de slag

- De vliegopening heeft een diameter van 32 mm.
- Maak de vliegopening op zo'n 20 cm van de bodemplank – dan kunnen de jongen er niet al te vlug uitklimmen – en schuur de opening af.
- Boor de gaten eerst voor zodat je het splijten van het hout voorkomt. Nagel of schroef de planken aan elkaar in deze volgorde:
  - achterzijde met de twee zijkanten
  - de bodem
  - de voorkant
  - het dakje
- Het dakje moet nog open kunnen om het nestkastje te reinigen. Hiervoor is het stuk rubber bedoeld. Zet dit vast met zes spijkers. De rubber is dan een soort scharnier. Het stuk rubber maak je vast op de rugzijde en het dak voor een waterdichte verbinding tussen de twee.
- Een zitstokje voor het invlieggat is niet nodig

Hoe en waar het nestkastje ophangen?

- Zorg dat de katten er niet bij kunnen. Voor een nestkastje van de koolmees is 2 meter of hoger aangeraden.
- Hang het nestkastje ook niet te hoog op, want je moet er nog aan kunnen om het te reinigen.
- De aanvliegroute en vliegopening moeten vrij zijn.
- Hang het nestkastje stevig vast.
- Vliegkat niet naar het Westen (regenkant).
- Nestkastje mag niet hele dag in volle zon.
- Als je meerdere kastjes hangt, plaats ze dan niet te dicht bij elkaar. Kastjes voor verschillende soorten moeten minimaal drie meter uit elkaar hangen, kastjes voor dezelfde soort moeten minstens tien meter uit elkaar hangen.

Onderhoud

- Verwijder het oude nestmateriaal na de broedtijd uit het vogelnestkastje.
- Maak het schoon met kokend water. Zo verwijder je eventuele parasieten.

Vogels voederen

In de winterperiode is het voor de vogels die hier blijven overwinteren niet altijd gemakkelijk om voedsel te vinden. Daarom en omdat het leerrijk, boeiend en plezierig is, mogen vogels zeker gevoederd worden. Voederen mag op bescheiden schaal vanaf oktober, maar het is pas echt nodig als het lang vriest of sneeuwt. Voeder niet teveel tegelijk en best 's morgens. Geef geen voedsel met zout en voeder zeker geen margarine of boter want die werken als laxemiddel.

Vogels lusten van alles: fruitschillen, klokhuisen, broodkorsten, etensresten zoals rijst en aardappelen (zonder zout), pinda's, zonnepitten en zelfs rozijnen en stukjes kokosnoot. Ze houden ook van vetbolletjes met zaad erin. Die zijn gemakkelijk en plezierig om zelf te maken.

Maak zelf een vetbol

Stel het menu voor je favoriete vogels samen en de kookles kan beginnen.

Smelt 0,5 kg ongezouten rundvet in een pan. Wacht tot het warm is, maar niet te heet.

Voeg daar al roerend een mengsel van ca. 120 gr. gebroken hennepzaad en 50 gr. zonnebloempitten aan toe. Voeg eventueel het vogelvoer van je favoriete vogels toe.

Giet de warme brij in een vorm, bijvoorbeeld een blikje, een melkkarton, een theeglas of een halve kokosnoot.

Voordat de brij stolt, leg je hierin een stevige katoenen draad, waar je een kartonnetje aan vastknoopt. Het vastgemaakte kartonnetje verdwijnt volledig in het midden van de brij en de stevige draad laat je er ruim bovenuit steken. Zo voorkom je dat de vetbol van de draad glijdt.

Zodra de massa hard is geworden, kunnen de bollen aan de draad worden opgehangen. Soms is de vetbol moeilijk uit de vorm los te krijgen. Hou een glas of blik even in heet water, de vetbol komt dan gemakkelijk los. Een melkkarton kan rondom afgescheurd worden. Uiteraard kunnen naar eigen inzicht ook kleinere hoeveelheden gebruikt worden.

Extra tips

- Natuurpunt vzw zet zich ook in voor tuinvogels. Ze organiseren o.a. jaarlijks de campagne "Vogels voeren en beloeren". Op de website vind je heel wat informatie over vogels, nestkasten, tellingen en waarnemingen ...
Zie www.natuurpunt.be, -> vogels
- Een uitvoerige werkbeschrijving met foto's voor het maken van een mezenestkastje vind je op <http://eigenwijzetuin.be/nestkasten-ed/mezenkast-maken/>
- Heel wat extra info over vogels en nestkasten vind je op <http://www.colfoort.net/pagina13.html>

Colofon

Vlaamse overheid
Departement Leefmilieu, Natuur en Energie
Afdeling Milieu-integratie en –subsiëringen
www.milieueducatie.be

Redactie

Muriel Geldhof, met medewerking van het educatief team van
NEC de Vroente (www.devroente.be) en het NMEC de Helix (www.dehelix.be)

Opmaak

Diane De Smet

Afbeeldingen

www.serage.nl - Wouters Serage (koolmees)
www.magiclandscapes.nl - Arjan Keers (koolmees),
www.devroente.be (nestkast maken)
<http://www.het-kofschip.nl/winter/page5.html> (schetsen),
[http://www.freewebs.com/belevenissen-van-een-tuinkabouter/
beesjesvogelsvoederen.htm](http://www.freewebs.com/belevenissen-van-een-tuinkabouter/beesjesvogelsvoederen.htm) (vetbol)

Bron

www.natuurpunt.be .
<http://eigenwijzetuin.be/nestkasten-ed/mezenkast-maken/>.

Verantwoordelijke uitgever

Jean-Pierre Heirman,
Secretaris-generaal, Departement LNE

DEPARTEMENT
LEEFMILIEU,
NATUUR &
ENERGIE

Koning Albert II-laan 20, bus 8
1000 BRUSSEL
info@lne.be - www.lne.be